

לוחמי הדף

בבא קמא דף מט

Hard disk | בבא קמא דף מט

ידיעות לשינון ואחסון ב"דיסק הזכרון" שלנו

שור שנגח אשה מעוברת – פטור מדמי וולדות. נגח שפחה מעוברת – משלם דמי וולדות, שהיא כמו אתון מעוברת.

הכה אשה ויצאו ילדיה – נזק גופה (מחמת המכה): לאשה. דמי וולדות: לבעל. שבח וולדות: לחכמים, לבעל. לרשב"ג, מבכרת – אינה משבחת, אינה מבכרת – חולקין הבעל והאשה.

הכה מעוברת נשואה לגר ומת הגר: חבל בחי' הגר: זכה החובל בחוב הדמי וולדות. חבל לאחר מיתה: לרבה - מחלוקת תנאים אם זוכה האשה בדמי הוולדות. לרב חסדא – לכו"ע אין האשה זוכה, אלא לרשב"ג בשבח וולדות (שמקבלת בחייו – מחצה, לאחר מותו – הכל).

גר שמת, השאיר שטרות שיעבוד על קרקעות, ואחד החזיק בהן: בקרקעות – לא זכה המחזיק (אלא הבעלים, נפקע החוב והשיעבוד). בשטרות עצמן – ספק אם קנאן לצור על פי צלוחיתו, או שדעתו היתה לזכות רק בקרקע ולא בגוף השטר.

גר שמת והשאיר אצלו משכון של ישראל – חוזר לבעליו. דפקע השיעבוד. גר שמת, ונשאר אצל ישראל משכון על חוב – כנגד החוב, לבעל חוב. יותר מהחוב, כל הקודם זכה. אא"כ היתה בחצירו שזכתה לבעל החצר (אע"פ שאינו בעיר).

אחודה חידק

חידות מאתגרות ללוחמי הדף

אל תחפצו את הילדים!

אחת הרעות החולות בגידול ילדים, התפיסה שהם ה"בובות-ראווה" של ההורים. זה מתחיל כבר בבחירת שם לנסיכה, מדוע הם חפצים שיהיה לו שם מודרני ועכשווי? ... האם מרוב אהבה ודאגה לו? הבה נבחן את זה: ראיתם מישהו מפציר באמא שלו לשנות את השם שלה משושנה לנוגה, למשל... מדוע לא? האם הוא לא אוהב את אמא שלו? ...

מותר להודות על האמת: אנו חפצים בשמות "אופנתיים" לילדים שלנו מפני שהם "מייצגים" אותנו. הם – אנו. זו רק ההתחלה, אחר כך אנו מבקשים לבחור להם תחביבים, כשרונות, מסלולי לימוד, ישיבות, סמינרים, ואפילו... שידוך!... הכל לפי מה שמתאים לנו. הרי הם – שלנו.

הבה ראינו לכך מן הדף שלנו

בדף שלנו הגיב רב חסדא בחריפות: מרי דיכי! אטו וולדות צררי נינהו זכיא בהו? וכי הילדים הם צרורות-כסף שהיא יכולה לזכות בהם?!!

| רגע, חושבים |

אידיאל הרזון המערבי

אבא שלי שליט"א היה מאחל לנו כשהיינו קטנים "שתהיה בריא ושמן"... אנו היינו מוחים בעוז: להיות שמן? לא!... אבל בגמרא שלנו דף מח-מט מבואר ששפחה שמנה נחשבת יותר טובה, היא בריאה יותר, גדולה יותר, חזקה יותר, יפה יותר.

בפרשת מקץ מכנה פרעה את הפרות השמנות "פיות המראה". בגמרא בשבת מבואר שהיו לנשים תכשיטים מיוחדים המיועדים להבליט את שומןן ולשוות להן מראה גדול. ראו רש"י שבת נז, ב, "וקושרת הרצועה סביב צוארה, וחונקת עצמה בחוזק כדי שתהא בשרה בולטת, ותראה בעלת בשר".

עלינו לדעת שמשוואה של רזון = יופי, היא המצאה מאוחרת של העולם המערבי. זה החל בסך הכל לפני כשלוש מאות שנה. לפני זה היתה המשוואה: שומן = יופי, כמבואר בסוגיות שלנו שככל שהשפחה מפותמת ומלאה יותר כך המראה שלו יפה יותר.

הבה נשחרר את עצמנו מכבליו של אדום, ולא נתבע מעצמנו ומזולתנו אידיאלים מזויזים של יופי ושלמות.

תן ביס | דף מט

"ביס" עיוני "ללעיסה" והעמקה

יסודו של ה"שער המשפט"

אחד ההבדלים בין "יהודי טוב" לבין "יהודי למדן" הוא ההיכרות עם יסודות תורניים שהרעישו את עולם התורני. אחד היסודות המפורסמים שבהם הוא יסודו של ה"שער המשפט" המבוסס על הדף שלנו:

הנידון הוא כזה: שני אנשים קנו נכס כלשהו בשותפות. אחד מהם הפקיר את חלקו (או שהיה גר ללא קרובים ומת), האם מישהו אחר יכול לזכות בחלק המופקר או שבאופן "אוטומטי" זוכה בו השותף השני.

מה שורש השאלה? האם שותפות פירושה "רכישת מחצית זכויות הבעלות על הנכס" או שפירושה "רכישת כל הזכויות על הנכס ביחד עם אדם נוסף". כלומר, האם הבעלות שלי מוגבלת מלכתחילה מצד עצמה למחצית או שהדבר היחיד המגביל אותה היא נוכחותו של בעלים נוסף.

לפי הצד הראשון – כאשר השותף מפקיר את חלקו, יש כאן חפץ שחצי מזכויות הבעלות עליו מופקרים. כל הקודם זוכה להיות שותף. אבל לפי הצד השני – ברגע שאחד השותפים מסתלק מן הזירה, הרי ממילא השותף הנותר בעלים יחידי על הנכס, אין מה שיגביל את בעלותו, אין כאן שום חלק שנתר ללא בעלים.

החקירה הזאת נוגעת גם לשאלה הפוכה: חפץ עומד מופקר, ואחד רוצה לזכות בו רק בחצי-בעלות: להיות "שותף" עם ההפקר בבעלות על החפץ. (מדוע הוא רוצה זאת? אולי כדי להיפטר ממחויבויות ששותפים פטורים מהם, כמו להיפטר מממזהה לדעת ר' אילעאי, וכדומה). האם יש אפשרות לקבל בעלות חלקית על חפץ שאין לו בעלים נוסף?

איך זה קשור לסוגיא שלנו העוסקת ב"דמי וולדות": ה"שער המשפט" כותב שהוא התעורר לנידון הזה מדברי הגמרא שלנו, בבא קמא דף מ"ט. התדעו למה כוונתו?

| זרוק עצם |

אמירה קלה מהלך היוני

חמור!.. שבח או גנאי?

א. דו"ר **הגאון רבי אליעזר פליצנסקי** זצ"ל היה שואל את נכדיו "איזה בעל חי אתם הכי 'מחבבים'..." אחד בחר באריה, שני בברדלס, זה ציפור שיר וזה פינגווין... אחרי שכל אחד מהנכדים בחר את החיה "שלו", אמר להם הסבא הגאון "אני הכי 'מחבב' את החמור..." חמור?!!

כן! **בפרשת ויחי** כתוב "יששכר חמור גרם רובץ בין המשפתיים" הוא לא עוזב את המשא שעל גביו, ו"יט שכמו לסבול". זאת המידה שאני מחבב – ההתמדה, המסירות וההשתעבדות...

ב. מאידך גיסא, **בדף שלנו** עבדים הם "עם הדומה לחמור" אינם בני אדם, הם חמורים. אז זהו שבח או גנאי?

תלי כלפי מי. מי שמשועבד לקב"ה, "חמורו של משיח", זה קדוש ונפלא. אין לך בן חורין אלא מי שעוסק בתורה, החירות האמיתית בהשתעבדות המוחלטת לקב"ה. **החמור מסמל חומריות** – כשהיא משועבדת לקב"ה או אפילו לעבדיו הצדיקים הרי היא מתקדשת ומתרומת, בחינת "חמורו של רבי פנחס בן יאיר" שלא אכל מהטבל. אבל מי שחומריותו משועבדת לבן אדם, עבד, הרי הוא "חמור" לגנאי. הוא מוריד את חומריותו מתכליתה הגבוהה לתכליתם של בעלי החיים.

ג. המפרשים שואלים: מילא אליעזר נקרא "עם הדומה לחמור" מפני שהיה עבד, אבל מפני מה פנה אברהם בתואר זה גם לבנו ישמעאל? הרי הוא היה בן חורין!

אבל באמת על ישמעאל נאמר הוא יהיה "פרא-אדם", היום מקובל להשתמש במילה "פרא" כתיאור על אדם חסר גבולות ופורק עול. אבל בלשון התורה "פרא" זהו **סוג של חמור-בר**. ישמעאל הוא הכלאה מסוכנת בין "אדם" לבין "פרא-חמור".

בספרו החדש של רבי דב אליאך על החפץ חיים הוא מביא תיעוד: "טרם הספקתי להביע את חששותיי מהמצב הבטחוני, מבני ישמעאל המתנכלים ליהודים, כמו הטבח בחברון, הקדימני החפץ חיים באומרו: "התורה הקדושה היא נצחית, כשאמרת על ישמעאל 'והוא יהיה פרא אדם' המשמעות היא, כי לנצח יהיה פרא אדם. **אפילו יתאספו עמי התרבות בעולם לחנכו ולעשותו בן תרבות, לא יעלה בידם כלל – כי לא בן תרבות הוא. ואף אם ישכיל ללמוד, ויהיה, למשל עורך דין, הוא יהיה עורך דין פרא אדם, ואם ישכיל להיות פרופסור, הוא יהיה פרופסור פרא אדם, כי הפראות שלו לא תסור ממנו לנצח.**"

אם כן אפוא לא פלא שאברהם פונה גם אל ישמעאל במילים "שבו לכם פה עם החמור..." הוא הרי באמת חמור-פרא...